

ANATOMİ EĞİTİMİ ÜZERİNE ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Viewpoints of Research Assistants on Anatomy Training

Seher YILMAZ¹, Hatice SUSAR², İbrahim KARACA², Halil YILMAZ², Mehtap NİSARİ², Tolga ERTEKİN³

ÖZET

Anatomi eğitimi ve bu eğitiminin nasıl olması gerektiği yıllardır araştırılan ve geri bildirimlerle değerlendirilen bir konudur. Yapılan çalışmada 212 tane araştırma görevlisinin anatomi eğitimi ile ilgili görüşleri değerlendirilmiş ve anatomi eğitiminin uzmanlık dönemlerinde ve öğrencilik dönemlerinde nasıl olması gerektiği konusundaki yorumları anket çalışması ile toplanmıştır. Anket çalışması Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi temel ve klinik bilimlerinde görev yapan araştırma görevlileri üzerinde yapıldı. Toplam 212 araştırma görevlisi çalışmaya dahil edildi. Araştırma görevlileri ,4 tanesi açık uçlu olmak üzere toplam 13 soru içeren bir ankete yanıt verdiler. Araştırma görevlilerinin %50.5'i buldukları bölümlerdeki lisans eğitiminde almış oldukları anatomi dersini yararlı, % 24.1'i çok yararlı, %17.9'u yararsız olarak değerlendirirken, % 7.5'i ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Araştırma görevlilerinin %51.9'u lisans eğitiminde verilen anatomi derslerinin içeriğini yeterli bulurken, % 31.1'i artırılması gerektiğini, % 14.2'si azaltılmasını, % 2.4'ü ise, anatomi dersinin gerekli bir ders olmadığını belirtmişlerdir. Araştırma görevlilerinin görüşlerini içeren bu çalışma, eğitime yardımcı olabileceği inancıyla sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Anatomi; Anatomi eğitimi; Tıp; Geri bildirim.*

ABSTRACT

Objective: The topic of how anatomy and anatomy training should be has been discussed with studies and feedbacks in recent years. In this study, the viewpoints of 212 research assistants on anatomy training were evaluated, and their comments on how the anatomy training should be during specialization periods and in study years at universities were collected with questionnaires. The questionnaires were made with the research assistants working in basic and clinical units of Erciyes University, Faculty of Medicine. A total of 212 research assistants were included in the study. The research assistants answered to a questionnaire that included 13 questions 4 of which were open-ended. 50.5% of the research assistants found the anatomy training they received in their undergraduate study departments as helpful, 24.1% found it a very helpful, and 17.9% found it as not helpful; and 7.5% stated that they were indecisive. 51.9% of the research assistants found the contents of the anatomy classes provided to them during undergraduate education as adequate, 14.2% stated that the number of these classes should be decreased, and 2.4% stated that anatomy classes were not necessary. This study, which includes the viewpoints of research assistants, is presented with the belief that it would be helpful to education.

Key words: *Anatomy; Anatomy Education; Medicine; Feedback*

¹Bozok Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı, Yozgat, Türkiye

²Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye

³Afyon Kocatepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı, Afyon, Türkiye

Seher YILMAZ, Yrd. Doç. Dr.
Hatice SUSAR, Araş. Gör.
İbrahim KARACA, Uzm.
Halil YILMAZ, Öğr. Gör.
Mehtap NİSARİ, Yrd. Doç. Dr.
Tolga ERTEKİN, Doç. Dr.

İletişim:

Yrd. Doç. Dr. Seher YILMAZ
Bozok Üniversitesi Tıp Fakültesi
Anatomi Anabilim Dalı, Yozgat
Tel: +90 352 207 66 66
e-mail:
sehery38@hotmail.com

Geliş tarihi/Received: 16.12.2016
Kabul tarihi/Accepted: 28.03. 2017

Bozok Tıp Derg 2017;7(2):35-40
Bozok Med J 2011;7(2):35-40

GİRİŞ

Günümüzde tıp eğitiminin yeterliği ve etkinliğinin değerlendirilmesinin veriye ve kanıta dayalı yapılması giderek önem kazanmaktadır. Araştırma görevlilerinin geri bildirimleri, ulaşılan eğitim düzeyini belirlemede kullanılan araştırma yöntemlerindedir. Tıp eğitiminin amacı ile ilgili olarak belirlenen önemli dönüm noktalarından biri 1988 yılında yayınlanan Edinburgh Deklarasyonu'dur. Yayınlanan bu bildiriye göre tıp eğitiminin amacı insanların sağlığını daha iyi düzeye getirecek hekimler yetiştirmek olarak bildirilmiştir. (1,2) Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu (World Federation for Medical Education) (DTEF) tarafından "Tıp Eğitiminde Niteliğin Geliştirilmesi İçin Evrensel Standartlar, Avrupa Spesifikasyonları adı altında tıp eğitimindeki evrensel standartların Avrupa Bölgesi'ne uyarlanmasını amaçlayan çalışma kitapçığı hazırlamıştır. Bu kitapçığa göre; eğitim kurumları ve örgütleri ile sağlıktan sorumlu ulusal yetkililer tarafından kullanılabilir, tıp eğitiminde nitelik gelişimini sağlayan, evrensel içerikte bir mekanizmanın kurulması amaçlanmaktadır (3,4).

Ülkemizde de, 2002-2007 yılları arasında Tıp Sağlık Bilimleri Eğitim Komisyonu tarafından yürütülen çalışmalara, Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) tarafından planlanan öneriler dikkate alınarak Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyon Kurulu (UTEAK) 2008 yılında kurulmuştur. Yükseköğretim Kurumu (YÖK)'nun önerisi ile Tıp Eğitimi Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD) de kurulmuştur (5). Bu gelişmelere istinaden ülkemizdeki tıp fakülteleri ağırlıklı olarak Entegre Eğitim sistemine geçiş yapmışlardır (4).

Entegre eğitim sistemi toplum bazlı eğitim, aktif eğitim, öğrenci merkezli eğitim, yeterliliğe dayalı eğitim, kanıta dayalı eğitimin kombinasyonlarını kapsayan bir eğitim modelidir (6). Günümüzde anatomi eğitimi sadece kadavra ve maketler üzerinde yapılan bir eğitim olmaktan çıkmakla birlikte, canlı üzerinde de yapılan çeşitli görüntüleme yöntemlerini kullanır duruma gelmiştir. (7).

Yapılan bu çalışmada, anatomi dersinin içeriği, uygulanışı ve eğitim sistemindeki yeri ile ilgili Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde görev yapan araştırma

görevlilerinin Anatomi eğitimi üzerine görüşlerine başvurulmuştur. Alınan geri bildirimlere dayanarak anatomi dersi için eğitim sisteminde yapılabilecek yenilikler ve değişiklikler dersin öğretilmesi, öğrencinin öğrenmesi gibi süreçlerde başarıyı artıracaktır.

Araştırma görevlilerinin geri bildirimleri, ulaşılan eğitim düzeyini belirlemede kullanılan araştırma yöntemlerindedir. Bu çalışmada araştırma görevlilerinin lisans düzeyinde aldıkları Anatomi eğitimi hakkındaki düşüncelerini değerlendirmeyi amaçladık.

MATERYAL VE METOT

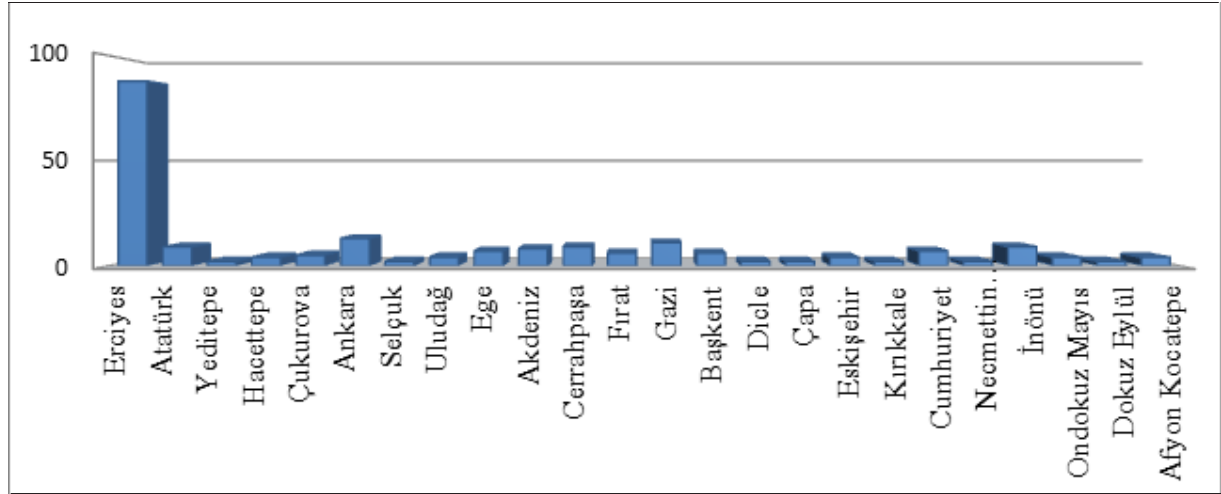
Anket çalışması Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi temel ve klinik bilimlerinde görev yapan araştırma görevlileri üzerinde yapıldı. Özellikle temel tıp alanına ilişkin ana bilim dallarında görev yapan araştırma görevlilerinin büyük bir kısmı farklı branşlarda lisans mezunu oldukları için çalışmaya dahil edilmedi. Toplam 212 araştırma görevlisi çalışmaya dahil edildi.

Araştırma görevlileri ,4 tanesi açık uçlu olmak üzere toplam 13 soru içeren bir ankete yanıt verdiler. Anket çalışmamızda yanıtların güvenilir olması amacıyla araştırma görevlilerinden ad, soyad yazmamaları ancak çalıştıkları Anabilim dallarını yazmalarını istendi. Anket sonucunda toplanan verilerin analizi, SPSS16.0 istatistiksel analiz programıyla gerçekleştirildi.

BULGULAR

Araştırma grubundaki araştırma görevlilerinin %61.3'ü erkek, %38.7'si kız olup, yaş ortalaması 29.0±3.87dir. Araştırma görevlilerinin, 211'i Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup, 1'i ise, yabancı uyrukludur. Araştırma görevlilerinin lisans eğitimlerini tamamladıkları üniversiteler arasında %41.5'i Erciyes Üniversitesi, %6.1'i Ankara Üniversitesi, % 5.2'si Gazi Üniversitesi mezunu olup, % 47.2'si ise başka fakültelerden mezun olmuştur (Şekil 1)

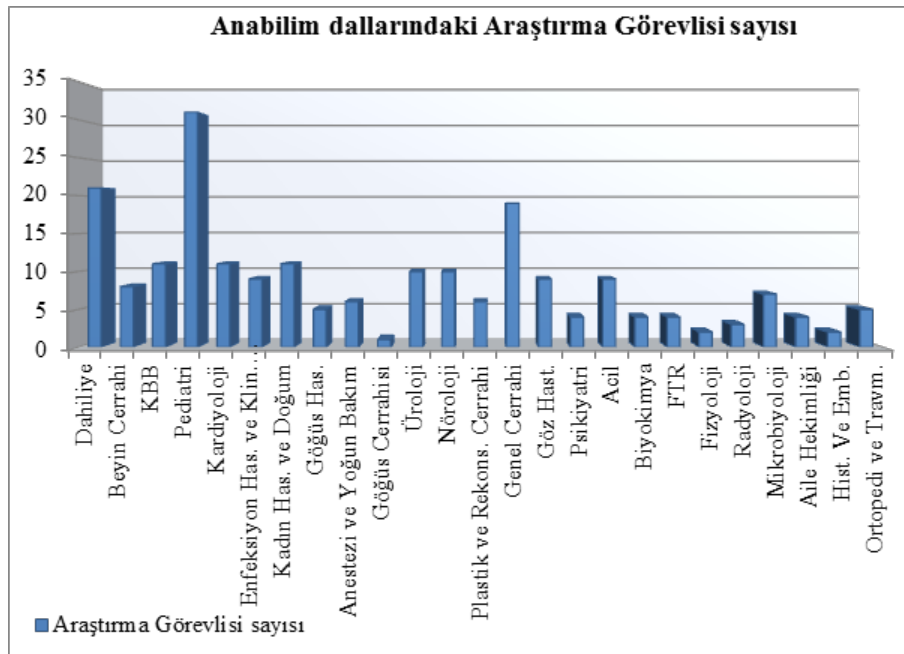
Şekil 1: Araştırma görevlilerinin lisansını tamamladığı üniversiteler.

Araştırma grubumuza katılan araştırma görevlilerinin, % 14.6'sı Pediatri, % 9.9'u Dahiliye, % 9 Genel Cerrahi, %5.2'si Kadın Hastalıkları ve Doğum, Kulak Burun Boğaz ve Kardiyoloji, % 4.7'si Üroloji ve Nöroloji, %4.2'si Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Acil Tıp ve Göz Hastalıkları, % 3.8'i Beyin ve Sinir Cerrahisi, %3.3'ü Mikrobiyoloji, % 2.8'i Anesteziyoloji ve Reanimasyon,

Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi, %2.4'ü Göğüs Hastalıkları, Ortopedi ve Travmatoloji, %1.9'u Aile Hekimliği, Tıbbi Biyokimya ve Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon (FTR), %1.4'ü Radyoloji, % 0.9'u Histoloji ve Embriyoloji, Fizyoloji, %0.5'i ise Göğüs Cerrahisi Anabilim dallarında görev yapmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2: Anabilim dallarındaki Araştırma görevlisi sayısı.

Tercihlerin % 31.1'ini Dahiliye, % 20.3'ünü Beyin ve Sinir Cerrahisi, %15.1'ini Kulak Burun Boğaz, %8.5'ini Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, % 6.6'sını Kardiyoloji, % 6.1'ini Kadın Hastalıkları ve Doğum, % 3.3'ünü Pediatri, % 2.8'ini Göğüs Hastalıkları, % 2.4'ünü Göğüs Cerrahi, %1.4'ünü Plastik, Rekonstrüktif ve Es-

tetik Cerrahi, % 0.5'ini Üroloji, %1.4'ünü ise Anatomi bölümleri oluşturmaktadır. Araştırma görevlilerinin % 50.5'i buldukları bölümlerdeki lisans eğitiminde almış oldukları anatomi dersini yararlı, % 24.1'i çok yararlı, %17.9'u yararsız olarak değerlendirirken, % 7.5'i ise kararsız olduğunu belirtmiştir (Tablo 1)

Tablo I: Araştırma görevlilerinin anatomi dersinin yararlılığı hakkındaki düşüncelerine göre dağılımı

Anatomi dersi yararlılık derecesi	n	%
Çok yararlı	51	24.1
Yararlı	107	50.5
Yararsız	38	17.9
Kararsız	16	7.5
toplam	212	100

Araştırma görevlilerinin %51.9'u lisans eğitiminde verilen anatomi derslerinin içeriğini yeterli bulurken, % 31.5'i artırılması gerektiğini, % 14.2'si azaltılmasını,

% 2.4'ü ise, gerekli bir ders olmadığını belirtmişlerdir (Tablo 2).

Tablo II: Araştırma görevlilerinin anatomi dersinin içeriği hakkındaki düşüncelerine göre dağılımı

Anatomi dersi içeriği	n	%
Yeterli	110	51.9
Artırılmalı	67	31.5
Azaltılmalı	30	14.2
Gerek yok	5	2.4
toplam	212	100

Araştırma görevlilerine lisans eğitimindeki anatomi ders saatinizi yeterli buluyor muydunuz diye sorulduğunda % 51.9'u yeterli" yanıtını, %27.8'i "artırılmalı" yanıtını, %15.6'sı "azaltılmalı" yanıtını verirken; %3.8'i ise "gerek yok" yanıtını vermiştir. Araştırma görevlilerine en son ne zaman anatomi için bir kaynağa ihtiyaç duyduğunu diye sorulduğunda % 37.7'si son 3 ay içerisinde, %17.0'ı son 6 ay içerisinde, % 18.4'ü 1 yıl önce baktığını, % 26.9'u ise hatırlamadığını belirtmiştir. Araştırma görevlilerine görev yaptığınız bölümde anatomi rotasyonu yapılmalı mı diye sorulduğunda % 49.5'i "evet", % 50.5'i ise "hayır" yanıtını vermiş olup aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0.05)

TARTIŞMA

Anket ile yapılan araştırma görevlisi ve öğrenci geri bildirimleri, uygulanan eğitimin kalitesini ve eksikliklerini gösteren bir değerlendirme şekli olmakla birlikte güvenilirliği ve geçerliliği yüksek bir yöntemdir (8). Diğer birçok alanda da olduğu gibi anatomi dersi için hedeflenen amaçlara ulaşmada mezun olmuş ve araştırma görevlisi olarak çalışmakta olan kişilere uygulanan anketlerden alınan geribildirimler önem arz etmektedir. Memnuniyet, bir hizmetin tatmin edici bir şekilde yerine getirildiğine ilişkin oluşan bir algıdan meydana gelmektedir (9).

Üniversite ortamında ise memnuniyet, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacak öğrenme şartlarının ve bu şartlar için gerekli olan materyallerin sağlanmasıyla, öğrenci ihtiyaç ve beklentilerinin giderilmesi ile oluşur ve artar (10).

İyi bir Anatomi bilgisi hastanın fizik muayenesinin gerçekleştirilmesinde, doğru tanının konmasında gereklidir (11). Dolayısıyla alanında nitelikli bir hekimin yetişmesi için iyi bir anatomi eğitimine ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmaya katılan araştırma görevlilerinin yaş ortalaması 29.0 olup çalışmaya katılanların %61.3'ü erkek, %38.7'si ise kız'dır. Yapılan çalışmada lisans eğitimlerini tamamladıkları üniversiteler içinde %41.5'ini Erciyes Üniversitesi oluşturmaktadır. Bu sonuçtan yola çıkarak araştırma görevlilerinin çoğunluğunun uzmanlıklarını lisanslarını tamamladıkları üniversitede yaptıkları gözlenmiştir. Daha önce yapılan çalışmalarda Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi 2. sınıf öğrencilerinin % 61.7'si anatomi teorik derslerinden, %72.2 ise anatomi pratik derslerinden genel olarak memnun olduklarını ifade etmişlerdir (12). 2014 yılında yapılan bir tez çalışmasında (13) ankete katılan 818 öğrenciden 636'sı (%77.8) anatomi dersinin öğrencilere tıp fakültesinde okuduğunu en çok hissettiren derslerden birisi olduğunu ifade etmiştir. Çalışmamızda ise Araştırma görevlilerinin % 50.5'inin buldukları bölümlerdeki lisans eğitiminde almış oldukları anatomi dersini yararlı olarak değerlendirmişlerdir. Bu sonuç literatürle uyumlu olup oranın biraz daha düşük çıkmasının sebebi ankete katılan araştırma görevlisi sayısının daha az olmasından veya almış oldukları anatomi eğitimini daha uzun süre önce almış olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Yaptığımız anket çalışmasında tercihleriniz arasında Anatomi Anabilim Dalı var mıydı? sorusuna %1.4 evet, %98.6 ise hayır yanıtı alındı. Bu sonuç bize uzmanlık sınavında Anatomi Anabilim Dalı'nın fazla tercih edilmediğini ve bu durumun da anatomi eğitiminin verilmesinde günümüzün önemli sorunlarından biri olduğunu göstermektedir.

Yapılan çalışmada araştırma görevlilerinin %51.9'u ders içeriğini ve ders saatini yeterli bulurken, %31.1'i ders

içeriklerinin artırılması gerektiğini, %27.8'i ise ders saatinin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Anatomi eğitiminde derslerinde, maket, atlas, kadavra ve görsel içeriğe dayalı üç boyutlu programların kullanılmasının daha etkili olacağı düşünülmektedir. Bu durum entegre eğitim sistemine dayalı bir tıp eğitimi veren fakültelerde, öğrencilerin öğrendiklerinin daha kalıcı olmasına ve daha sonraki meslek hayatlarında öğrendiklerini daha hızlı bir şekilde hatırlayabilmelerini sağlamaktadır (14). Yapılan çalışmada araştırma görevlilerine en son ne zaman bir anatomi kaynağına bakma ihtiyacı hissettiniz diye sorduk ve %37.7'si son üç ay içinde, %18'i ise son bir yıl içinde olarak cevap verdiler. İyi bir hekim olabilmek için iyi bir anatomi bilgisinin olması gerekliliği yapılan toplantı ve sempozyumlarda konuşulmakta olup, verilen anatomi derslerinde Kliniğe yönelik bilgilere daha fazla yer verilmesi isteği öğrencilerin gelecek yaşamlarına hazırlanmak konusundaki görüşlerini yansıtmaktadır. Bu da klinik anatomiye yönelik bir ilgi olduğunu ve üst sınıflarda böyle bir dersin varlığının yararlı olabileceğini düşündürmektedir. Anatomi dersinin gerekliliği ve olmazsa olmazlar arasında olduğu kabulü öğrencilere derslerde ve klinik uygulamalarda vurgulanmalıdır (15). Yapılan çalışmada araştırma görevlilerinin %49.5'i Anatomi Anabilim Dalı'nda rotasyon yapmayı yararlı bulurken, %50.5 ise yararsız olarak tanımladı.

Sonuç olarak araştırma görevlilerinden alınan yanıtlar değerlendirildiğinde, eğiticilere yol gösterebilecek nitelikte anlamlı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Değerlendirme sonrasında, verilmekte olan anatomi eğitiminin iyileştirme çabalarına ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Sonuç olarak, uygulanmakta olan eğitim modellerinde daha iyiye ulaşmak için, araştırma görevlisi penceresinden bakarak da katkı sağlanabileceğini gösteren bu çalışma, örnek teşkil etmesi amacıyla sunulmuştur.

KAYNAKLAR

1. Cooke M, Irby DM, Sullivan W, Ludmerer KM. American medical education 100 years after the flexner report. N Engl J Med 2006; 28;355:1339-1344.
2. The Edinburgh Declaration. World federation for medical education. Lancet 1988; 8068:464.
3. Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu (DTEF). Tıp eğitimi-minde niteliğin geliştirilmesi için evrensel standart-lar: avrupa

spesifikasyonları. DTEF Ofisi, Copenhagen Üniversitesi, Dani-
marka 2007; ss 5-10.

4. Çilenti K: Eğitim Teknolojisi ve Öğretim. Gül Yayınevi,
1984, s. 35-36.

5. WEB (2015). http://www.uteak.org.tr/uteak_tepdad/1
(10.11.2016)

6. Uğur AA. Daha iyi bir tıp eğitimi nasıl olmalı?. Doktor
Medical&Scientific News 2010; 56: 12-14.

7. Cankur NŞ, Turan S: Öğrencilerin bakış açısı ile Tıp Fakül-
tesi eğitimi: I. Eğitim boyutu. Uludağ Üniv.Tıp Fak Der, 1999-
2000;26: 13-17.

8. Penny AR. Changing the agenda for research into stu-
dents' views about university teaching: four shortcomings of
SRT research. Teach in High Educ 2003;8:399-411.

9. Oliver R. L. Whence consumer loyalty? Journal of Market-
ing, 1999;63:33-44.

10. Gülcan Y, Kuştepe Y, Aldemir A. Yükseköğretim'de
Öğrenci Doyumu: Kuramsal Bir Çerçeve Ve Görgül Bir
Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari
Bilimler Fakültesi Yayını 2002;7(1):99-114.

11. Turney BW. Anatomy in a modern medical curriculum.
Ann R Coll of Surg Engl 2007;89:104-7.

12. Gözil R, Özkan S, Bahçelioğlu M, Kadıoğlu D, Çalgüner
E, Öktem H, et al. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi 2.sınıf
öğrencilerinin anatomi eğitimini değerlendirmeleri. Tıp
Eğitimi Dünyası 2006;23:27-32.

13. Tuygar ŞF. Tıp fakültelerinde mezuniyet öncesi anatomi
eğitiminin öğrenci geribildirimleri ile değerlendirilmesi.
Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri En-
stitüsü Anatomi Anabilim Dalı, Balıkesir 2014; ss 53.

14. Shaffer K, Small JE. Blended learning in medical educa-
tion: use of an integrated approach with web-based small
group modules and didactic instruction for teaching radio-
logic anatomy. Academic Radiology 2004; 11:1059-1070.

15. Özvarış ŞB, Aslan D, Koçoğlu GO. İntern doktorların
"sağlık eğitimi" seminerleri ile ilgili görüşleri.2014.